ודלמא עד כאן לא פליגי אלא באבילה. אע"ג דנקט נשון דלמא גרלה שכן הוא האמת וברייתא מוכחת כן [3] (3) דאסורין במעשר משמע באכילה ובפרק [4] תומר בקדש (חגיגה דף יח:): לא גריס ולמא בשום ספר: **ובאבילה** דחולין לא פליגי. לא היה צריך כאן לאכילה דחולין אלא אגב דנקטיה במס' חגיגה (ג"ז שם) נקטיה הכא: [5] **ורהא** נגיעה היא מדקתני ונאכלין. וא"ת ואפילו אם היה תנן אוכלין יכול לדקדק דבנגיעה איירי דאי בנגיעה שרי אמאי לא יאכל כסיאת מהן דס כיון דאין גופו טמא ומותר ליגע ויש לומר [1] דהממירו מכמיס שלא לאכול כשיש לו ידיים מסוגלות אף על גב דמותר ליגע: **דכולי עלמא ביאה במקצת לא שמה ביאה.** ואפילו לריש לקיש דאמר (זבחים דף לג:) טמא שהכניס ידו לפנים לוקה היינו דוקא במקדש דדרשינן מדכתיב בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה מה נגיעה במקלת שמה נגיעה אף ביאה במקלת במקדש שמה ביאה [2]: **הני מילי בטומאה דאורייתא אבל בטומאה דרבנן לא.** תימה דבפרק [3] ה' דסוטה (דף ג.) ר"ר אסי רבי מאיר ורבי יהושע סברי אין שני עושה שליש בחולין רבי מאיר דתנן כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים כו' ומותר בחולין ומאי דאיה מייתי מייתי הא רבי עקיבא מודה בטומאה דרבנן כדאמר הכא דמשמע דאתא לאפוקי מדר' עקיבא דאמר התם לעיל שני עושה שליש בחולין וי"ל דרבי אסי לית ליה דיחוי דהכא והשתא לרבי אסי היינו דפרק קמא דשבת (דף יג:) דאלו פוסלין את התרומה דמשמע תרומה ולא חולין אמת ולא כר"ע דאפילו בטומאה דרבנן סבר דשני עושה שליש בחולין: **האוכל** אוכל ראשון ראשון. נפ"ק דשבת (דף יד.) מפרש טעמא משום דזימנין דאכיל אוכלין עמאים ושקיל משקין דתרומה ושדי בפומיה וא"ת ואמאי הוי ראשון בשני קני וכ"ת משום מעשר שני דאין שני פוסלו והלא אפילו משקים חולין נעשים ראשונים על ידי שני ויש לומר דרבי אליעזר משום מדותיו לעשות אוכל כמאכל לגמרי: מאן

לא קסבר [1] חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי ולוקמה בחולין

[1] **כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים.** כל שהוא מן התורה טהור וסופרים גזרו עליו טומאה כגון הידים והכלים שנטמאו במשקין והנה ראשו ורובו במים שאובין וכל האמורים ביציאות השבת אלא שמונה עשר דבר (שבת יג:) כולם טומאה שני [2] לטומאה גזרו עליהם ומטמא את הקדש **על שעושה שליש וטמא הוא שעושה רביעי: ופוסל את התרומה.** דשליש בתרומה פסול ולא עביד רביעי. במסכת סוטה [כט.] נפקא לן מטבול יום בקל וחומר: **והלמים אוסרים במעשר.** אלמא שאני מעשר מחולין: **ממאי.** יליף מדרבנן דשני עושה שליש במעשר: **דלמא עד כאן.** לא [4] קאמרי רבנן אלא לאסור לאכול מי ידיו מסוגלות או הבא במים שאובים לא יאכל במעשר לאסורין במעשר אכילה משמע אבל בנגיעה דחולין מודו ובנגיעה דמעשר נמי לא אסרי ומתניתין אסר להו אפילו בנגיעה: **מדקתני נאכלין.** ולא קתני אוכלין מי ידיו מסוגלות דיוקא מינה הא יאכל דס לא יאכלם אלא נאכלין לאחרים על ידי מי ידיו מסוגלות: **דקפדי ליה חבריה.** ובהא דייקינן הא הוכשרו אין נאכלין לאחרים אלמא פסלא בהו נגיעת שני והא ליכא למאן דאמר: [5] **מי לא עסקינן בו'.** כלומר מי לא משמע נמי נאכלין לאחרים ואפילו הכי דייק מתניתין אי יאכל דס אין נאכלין: **הכא.** מתניתין דדייק הא הוכשרו פסלא בהו נגיעת ידים מסוגלות לאו בידים שניות קאמר אלא בידים תחלות ולקמיה מפרש הי מינהו ידים תחלות וממתניתין דקאמר דידים תחלות הוזכרו אף להיות ראשונות לחולין רבי שמעון בן אלעזר אומר: **דתניא דרבי עקיבא הני מילי בתרומה וקדשים דחמירי אבל לחולין שניות הויין וליהויין נמי שניות דהא שמעינן ליה לר"ע דאמר שני עושה שלישי בחולין** [6] **דתנן בו ביום דרש רבי עקיבא** [7] **וכל כלי חרש וגו' יטמא טמא לא נאמר אלא יטמא לטמא אחרים לימד על כבר שני שהוא עושה שלישי בחולין דלמא הני מילי בטומאה דאורייתא אבל בדרבנן לא אמר** [8] **ר"א א"ר הושעיא הכא בחולין שנעשו על טהרת הקדש עסקינן ודלא כרבי יהושע** [9] **דתניא** [10] **רבי אליעזר אומר האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני לשלישי שלישי רבי יהושע אומר** [11] **האוכל אוכל ראשון ושני שני** [12] **השלישי שני לקדש ואין שני לתרומה** [13] **בחולין שנעשו על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש אין על טהרת הקדש לית בהו שלישי ולוקמה בחולין**

[6] **אכל הטעון ביאת מים מדברי סופרים מטמא את הקדש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים** [2] **אוסרים במעשר מתקיף לה רב שימי בר אשי ממאי דלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא באכילת מעשר אבל בנגיעה דמעשר ואכילה דחולין לא פליגי והא נגיעה היא מדקתני נאכלין בידים מסואבות מי לא עסקינן דקא ספי ליה חבריה אלא אמר רב פפא הכא בידים תחלות עסקינן ורבי שמעון בן אלעזר היא** [3] **דתניא אין ידים תחלות לחולין רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר ידים תחלות לחולין ושניות לתרומה תחלות לחולין אין לתרומה לא הכי קאמר תחלות אף לחולין שניות לתרומה אין לחולין לא ומי איכא ידים תחלות אין** [4] **דתניא הכנים ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים** [5] **ידיו שניות דכולי עלמא ביאה במקצת לא שמה ביאה והכא בגזירה ידיו אטו גופו קא מיפלגי מר סבר ידיו כגופו שונהו רבנן ומר סבר ידים כידים דעלמא שונהו רבנן ולוקמה כרבי עקיבא דאמר ידיו תחלות הויין דלמא כי קאמר רבי עקיבא הני מילי בתרומה וקדשים דחמירי אבל לחולין שניות הויין וליהויין נמי שניות דהא שמעינן ליה לר"ע דאמר שני עושה שלישי בחולין** [6] **דתנן בו ביום דרש רבי עקיבא** [7] **וכל כלי חרש וגו' יטמא טמא לא נאמר אלא יטמא לטמא אחרים לימד על כבר שני שהוא עושה שלישי בחולין דלמא הני מילי בטומאה דאורייתא אבל בדרבנן לא אמר** [8] **ר"א א"ר הושעיא הכא בחולין שנעשו על טהרת הקדש עסקינן ודלא כרבי יהושע** [9] **דתניא** [10] **רבי אליעזר אומר האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני לשלישי שלישי רבי יהושע אומר** [11] **האוכל אוכל ראשון ושני שני** [12] **השלישי שני לקדש ואין שני לתרומה** [13] **בחולין שנעשו על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש אין על טהרת הקדש לית בהו שלישי ולוקמה בחולין**

מן הסדר לדיסוי אויר כלי כמאן דמלי טומאה ומיטוי אוכל ראשון, דא"כ תפי כלים שבאוירו יטמאו! (פסחים שם). ולהכי נקטו כסבר, לפי שהוא מלוי בתנור שהוא כלי חרס (סוטה שם). האוכל אוכל ראשון. מאי פרס מאוכל ראשון, ראשון. נעשה נופו ראשון לטומאה מדרבנן (סוטה ל.) ומטמא את התרומה להיות שניה והיא מחזור ותפסול שלישי (שבת יד.). שני שני. האוכל אוכל שני נעשה גופו שני (סוטה שם) פוסל ואינו מטמא (שבת שם). שלישי. אינו פוסל תרומה בתנאי אבל הקדשים פוסל (שם). ר' יהושע אומר. האוכל אוכל ראשון הוי שני וכן האוכל אוכל שני הוי שני (שם) מאכל ראשון לא עבד ליה ראשון אלא שני, שאין האוכל תמוד כמאכל, אבל מאכל כי עושה אותו שני (סוטה שם). שלישי שני לקדש. האוכל אוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש שאם יגע בקדש יטמאנו לפסול עוד אחד וכל הנך טומאות מדרבנן ניטו (שם). בחולין שנעשו על טהרת תרומה. בחולין שנעשו על טהרת תרומה, שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול אמרו שהאוכל שלישי שלהן נעשה שני לקדש, בחולין שנעשו על טהרת תרומה, שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול תרומה שני שלהן נעשה שלישי לתרומה ראשון הוא ואוכלו שני (שבת יד.). על טהרת הקדש לא. דהוי להו חולין גרידי, שהמתפיס חולין לטהרת הקדש בטלה דעתו ואין בדבריו כלום (סוטה ל.).

[7] נראה דפ"ל ולא מוקמת לה גם אליבא דרבנן דסברי דציאה מכבר מן דש חיון נאכלין בידים מסואבין דהא תמר' לא מיירי באכילה רק בנגיעה.

חולין שלו בטהרת תרומה כדי שיאכל רגיל בתרומותיו בטהרה הזקוקה לכן, הילכך אוכל שבכמת שלישי, דבחולין אחרים לא משכחת בהו שלישי, לענין קודש ומישיגין בחולין שלישי דידיה דלמא ראשון הוא ואוכלו שני (שבת יד.). על טהרת הקדש לא. דהוי להו חולין גרידי, שהמתפיס חולין לטהרת הקדש בטלה דעתו ואין בדבריו כלום (סוטה ל.).

עין משפט נר מצוה

פב א מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה ל"ב ופ"ט הלכה ל"ב ופ"ט הלכה ב ג ד:

פג ב מיי' פ"ג מהל' מעשר שני הלכה ד' ופט"ז מהל' טומאת אוכלין הלכה מ:

פד ג מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הלכה מ"ב:

פה ד מיי' שם הלכה י:

פו ה מיי' שם פי"ח מהל' מעשר:

פז ו ז מיי' שם הל"ט:

שיטה מקובצת

[1] דבר כולם טומאת שני גזרו עליהם: [2] דבחולין לא הוו אלא שניות אבל לענין תרומה וקדשים: [3] ורובא דסתמי אליביה דסתם משנה ר"מ: [4] הלכך כי יצא מהם דס: [5] שרץ שנפל לאויר תנור שהוא כלי חרס נטמא תנור והרי הוא ראשון:

[1] וכתיב יִטְמָא ומשמע יִטְמָא אלמא עביד שלישי:

[2] והאוכל אוכל שלישי שלישי: [3] דאי נגע בתרומה לא פסל לה: [4] ובברייתא מוכחת כן דאוסרין במעשר:

[5] ומותר ליגע ור"ל דה"א דהחמירו חכמים שלא לאכול: [6] תימה דבפ' כשם שהמים א"ר אסי:

רבינו גרשום

קא חזרנן כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים כגון שצריך ליטול ידיו קודם שיאכל אם לא נטל ידיו: מותר בחולין ובמעשר. והני חולין שלקחן בכסף מעשר חשובין כמעשר: מי לא עסקי' דקא ספי ליה לחבריה. כלומר שאינו אלא נגיעה וקא תני דאין נאכלין כלומר שאינו יכול אפי' להאכיל ולא מוקמת ליה [1] אליבא דרבנן סברי אפי' יצא מהם דם נאכלים בידים מסואבות דמוקמינן מתניתין דלכול בנגיעה: אלא אמר רב פפא הכא בידים תחילות עסקינן. כלומר מתניתין דקתני הא יצא מהם דם אין נאכלין בידים מסואבות בידים תחילות כגון שהכניס ידיו לבית המנוגע כדבעינן לפרושי ור' שמעון בן אלעזר היא דאמר תחילות לחולין ומטמאות חולין: כידים דעלמא שאינהו רבנן. כלומר מה ידים דעלמא שהגוף טהור אין ידיו אלא שניות (אף הכא שנגעו באוכלין טמאין שהאוכל ראשון וידים שניות) אף הכא נמי כיון שהגוף מדורייתא כידים דעלמא שונהו רבנן ואינן אלא שניות: ונוקמה כר' עקיבא. כלומר ונוקמה מתניתין דקתני הא יצא מהם דם אין נאכלים בידים מסואבות כר' עקיבא דאמר דידים חשובות תחילות ומטמאות לחולין: אינו אומר טמא אלא טמא לטמא אחרים. דעלמא שהגוף טהור אין ידיו אלא שניות (אף הכא שנגעו באוכלין טמאין שהאוכל ראשון וידים שניות) אף הכא נמי כיון שהגוף מדורייתא כידים דעלמא שונהו רבנן ואינן אלא שניות: ונוקמה כר' עקיבא. כלומר ונוקמה מתניתין דקתני הא יצא מהם דם אין נאכלים בידים מסואבות כר' עקיבא דאמר דידים חשובות תחילות ומטמאות לחולין: אינו אומר טמא אלא טמא לטמא אחרים. דעלמא שהגוף טהור אין ידיו אלא שניות (אף הכא שנגעו באוכלין טמאין שהאוכל ראשון וידים שניות) אף הכא נמי כיון שהגוף מדורייתא כידים דעלמא שונהו רבנן ואינן אלא שניות: הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן לא. כלומר בטומאה דאורייתא כגון שרץ אבל בדרבנן כגון נטילת ידים לא אמר שעושה שלישי: ור' אלעזר אמר ר' אושעיא הכא בחולין כו'. כלומר מתני' דקתני הא יצא מהם דם אין נאכלין בידים מסואבות (הכא) בחולין שנעשו על טהרת הקדש (מייריר): ודלא כר' יהושע כו'. כלומר ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ראוכל שני שני. כלומר בין שאוכל אוכל ראשון בין שאוכל אוכל שני: שלישי שני לקדש. כל גופו חשוב שני לקדש ומטמא קדש אבל אין פוסל תרומה: בחולין שנעשו על טהרת תרומה. כלומר באיזה אוכל אמרינן דאם אכל אוכל שלישי דחשוב גופו שני לקדש ומטמא קדש שאכל אוכל שלישי חולין שנעשו על טהרת תרומה אבל אוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש אין חשוב גופו שני לקדש ואין עושה שלישי בקדש קסבר חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי כלו' לית בהו דין שלישי דאין עושין שלישי ואין מקבלין שלישי ולדבריו דר' יהושע כיון דידיו שניות יכול לאכול חולין שנעשו על טהרת

מסורת הש"ס

[1] (פרק פי"ח משנה ה) סוטה ל. חגיגה יח.;

[2] (תוספתא דטהרות פ"ח ה"ד ע"ש), ג) [צ"ל דתנן],

[3] (דיס פ"ג משנה ח),

[4] פסחים יח. סוטה מז.;

[5] מיכא אמר ממקן. יעויין ברש"ש וכ"ה בכרבינו גרשום, ו,

[6] צ"ל דתנן, [7] שבת יד.

סוטה ל. טהרות פ"ג משנה ב,

[8] [צ"ל לפני ד"ה דקפסין],

[9] [פנהדרין פו.], [10] [צ"ל אין דוסקין], [11] עיין מה הדיבור במפרשי הש"ס וגם בספר תפארת שמואל בהסגות שלו על רש"ש, [12] [ויעיין תוס' שבועות יח: ד"ה לפיכן],

תורה אור השלם

1. וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ: ויקרא יא לג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דלמא ע"כ לא קאמרי רבנן וכו' מעשר דאוסרין במעשר: (ב) תוס' ד"ה ודלמא וכו' מוכחת כן דאוסרין במעשר:

מוסף רש"י

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כל שהוא מיהו מן התורה וחכמים הזקיקוהו לבא במים ולטבול, כגון הבא לאכול וידיו במים שאובין ואוכל אלי פרס אוכלין טמאין והיה שהכילום שהכילום, כולם בתורת שניה הטעונים (פוסה ל. וכנ"ל חגיגה יח:). מטמא את הקדש. לחיות שליש ורביעה רביעי (פוסה שם) כלומר נתנו עליהן טומאת שני לטומאה והשני מטמא את הקודש לחיות קרוי טמא ופוסל עוד את הרביעי (חגיגה שם). ופוסל את התרומה. לחיפסל היא עצמה אבל איה פוסלת אחר לעשות רביעי (שם). ומותר בחולין. לאכול חולין מלגלה קתני ואינו פוסל את התולין ונקט ליגע למיתר אפילו לאוכלן משמע (שם). וחכמים אוסרים במעשר. באכילה אבל נגיעה שרי, חולין אף לאכול, הכא תנאיה בבא מטמא לטמא אחרים. כאנטלן אכילה אבל נגיעה שרי, ומותר אבל אכילה אבל נגיעה שרי, אמר אמר בחולין. בו ביום. בתמ' ברכות (כא:) אמרינן דבל היכא דתני בו ביום הוא יום שהוציאו את ר"ל בן עזריה לבית המדרש שנתרבו תלמידים שנתנו רשות ליכנס לבל שהיה רבן גמליאל אומר בל מ"ש אחין תוכו כבר אל יכנס לבתמ"ד ובתמ' תוכה בו ביום ולא היתה אלכה אלוהה בבית המדרש אלא פירשוה (סוטה כז:). וכל כלי חרש וגו'. אבר יפול מהם אל תוכו, ותניא בהבל שוהטין (לעיל כד:) אע"פ אלכה אבל אלא נתלה בתוכו אלוהו אלה נגע אלא נתלה בתוכו היה ליה כלי לאלון ומכיב בל אבר בתוכו יטמא מאמת הבלל, ה"ל אוכל שני (פסחים יח:). טמא לא נאמר. בל אבר בתוכו טמא, אלא יטמא. למדרש נמי יִטְמָא, שמטמא אחרים (סוסה שם). לימד על בבר שני. דהא קרא מטמעי בחולין בלבתיב בתריה מבל האוכל אבר יאכל, והוא היה בתוך הבלי, יטמא, אלמא בבר שני עושה שליש, ואף בחולין דקרא אמתמא בתיב, והא ליבא לאמר דאוכלין שני מקבלין טומאה מן הסדר לדיסוי אויר כלי כמאן דמלי טומאה ויטוא אוכל ראשון, דא"כ תפי כלים שבאוירו יטמאו! (פסחים שם). ולהכי נקטו בבר, לפי שהוא מלוי בתנור שהוא כלי חרס (סוסה שם). האוכל אוכל ראשון. מאי פרס מאוכל ראשון, ראשון. נעשה נופו ראשון לטומאה מדרבנן (סוסה ל.) ומטמא את התרומה לחיות שניה והיא מחזור ותפסול שלישי (שבת יד.). שני שני. האוכל אוכל שני נעשה גופו שני (סוסה שם) פוסל ואינו מטמא (שבת שם). שלישי. אינו פוסל תרומה בתנאי אבל הקדשים פוסל (שם). ר' יהושע אומר. האוכל אוכל ראשון הוי שני וכן האוכל אוכל שני הוי שני (שם) מאכל ראשון לא עבד ליה ראשון אלא שני, שאין האוכל תמוד כמאכל, אבל מאכל כי עושה אותו שני (סוסה שם). שלישי שני לקדש. האוכל אוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש שאם יגע בקדש יטמאנו לפסול עוד אחד וכל הנך טומאות מדרבנן ניטו (שם). בחולין שנעשו על טהרת תרומה. בחולין שנעשו על טהרת תרומה, שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול אמרו שהאוכל שלישי שלהן נעשה שני לקדש, בחולין שנעשו על טהרת תרומה, שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול תרומה שני שלהן נעשה שלישי לתרומה ראשון הוא ואוכלו שני (שבת יד.). על טהרת הקדש לא. דהוי להו חולין גרידי, שהמתפיס חולין לטהרת הקדש בטלה דעתו ואין בדבריו כלום (סוסה ל.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ד) **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** כלומר הלי אוכל לאשון ושני ושלישי דקתני בחולין מיירי במסכת טהרות (פ"ב מ"ב) ובאיזו אוכל חולין אתה מוצא שלישי הא שני לא עביד שלישי בחולין אתה מוצאו בחולין שנעשו על טהרת תרומה: **על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא.** דבטלה דעתו ואין שם טהרת הקדש נתפסת עליהם אבל בטהרת תרומה [6] נתפסין אלמא מתניתין דלא כרבי יהושע אבל כר"א אתיא דהא סתם קאמר שלישי שלישי אפילו בחולין שנעשו על טהרת הקדש [7]: **דקתני בשר.** מתניתין בבשר חולין קאי ובשלמא פירות חולין אדם מתפיסן בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל להתנהג בטהרת תרומה שאם תתחלף לו תרומה בחולין ויאכל תרומה בחזקת חולין יהא אוכלה בטהרה אבל בשר ליתא בתרומה ואין כאן מתפיס לבשר חולין טהרת תרומה משום דלא מיחלפא ליה תרומה בבשר חולין שיהא לאוכלה כדרך החולין: **בשר בשר מיחלף.** לפיכך דרך אוכלי קדש לאכול בשר חולין לפי' של מיה בטהרת הקדש שאם תתחלף לו בשר הקדש בה שיהא אוכלה בטהרה: **בשר בפירי לא מיחלף.** תרומה אינה אלא בפירות ואינו נחלף בבשר לפיכך אין דרך הכהנים להתפיס לבשר חולין שלהן בטהרת תרומה: **אמר עולא תכריא אמרין.** [8] כדאמר במתני' דקתני שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש קמיירי ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא דמי ס"ל הכי דחולין שנעשו על טהרת הקדש אית בהו שלישי והאי דקתאמר רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפ"ה אית בהו שלישי וכ"ש חולין שנעשו על טהרת הקדש: **מאן תכריא.** דסבירא להו דדוקא נקט רבי יהושע חולין שנעשו על טהרת תרומה: **מה אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי.** מה השיבו זה לזה אים על דברי חברו: המאכל: **היאך לא נעשה אוכל** [1] **כמאכל.** דהאוכל אוכל ראשון לא יהא ראשון: **דחידוש הוא.** שאין לו טומאה בגלוי וכשהיא בבית הסתרים היא מטמאה אדם עד שהוא מטמא בגדיו וכל שאר טומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות בבית הסתרים הלכך גזרת הכתוב היא ואין למדין הימנה ור"א סבר למדין: **אלא מליגו שהמאכל חמור מן האוכלו דאיגו המאכל.** [2] קיבל טומאה בכביצה [4] אוכלין טמאין שנגעו בו: **ואדם האוכל.** אוכלין טמאין אינו טמא אא"כ אכל חצי פרס כדתנן בעירובין (דף פב:) וחצי חציה לפסול את הגוייה והן ב' ביצים: **טומאה משיעורין לא גמרינן.** דשיעורין מילתא באנפי נפשיה היא ולאו משום חומרא וקולא אלא אוכל דטמטמא בכביצה כך שיער בו הכתוב מכל האוכל אשר יאכל (ויקרא יא) ואמרינן [3] בפ"ח דיומא (דף פ.) אוכל המאכל בבת אחת ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצה תרגגולת ופסול גוייה בחצי פרס הכי תקון רבנן: **ועוד לדבריך.** שאתה למד טומאה משיעורין לעשות מאכל חמור מן האוכל מה שאתה אומר האוכל אוכל ראשון נעשה שני יפה אתה אומר אלא שני שני למה: **אמר לו מליגו.** שאוכל שני עושה את חברו שני: **ע"י משקין.** אם נגע אוכל שני באוכל שהמשקה טופח עליו נעשו משקין תחלה כדקתני אחזיל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וחזר המשקה ועשה האוכל שני וכיון דאשכחן ע"י משקה דשני עושה שני בשום דוכתא ממגרינן גבי אדם האוכלו למהוי כותיה דאכילה חמירא ממגע: **ור"ל.** ר"א לא מי ממשקה אילפין תחלה נמי בעית למיעבדיה להאי אדם כי היכי דמשקה נעשה ראשון. ורבי יהושע לא יליף מן המשקה דהתם חומרא הוא שעולין לקבל טומאה אבל מן האוכל יליף: **חוץ מן הטבול יום.** דאיקלשא טומאה מייה ואע"ג דפסיל תרומה לא עביד משקה ראשון: **אף אני לא אמרתי.** האוכל אוכל שלישי נעשה שני: **אלא.** באוכל של תרומה כלומר בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכדאמר רבי יהושע בהדיא לעיל [לג:] וכיון דעל טהרת תרומה נעשו עבדי לאוכלן שני: [5] **מפני שטהרתה של תרומה טומאה היא אבל הקדש.** כדאמרינן [6] בחומר בקדש (מגיגה דף יח:) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אלמא אין שמירת תרומה חשיבא שמירה אבל הקדש דהא מדרסות לגבי תרומה מטמאין ואפילו בחולין דהא טומאה דאורייתא היא והאוכל תרומה נשמר הוא מן המדרס ואפ"ה לגבי קדש לא חשיבא שמירה וחיישינן שמא ישבה עליהן אשתו נדה ה"נ שלישי דתרומה לגבי קדש מספקינן ליה בשני הלכך האוכל שני לקדש שמיגיו שני עושה שני ע"י משקין. מדקתאמר רבה בר בר חנה דאותביה ר"א לרבי יהושע שלישי שני למה ואמר אף אני לא אמרתי כו' ש"מ הא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה ה"ק בחלו חולין יש שלישי בנעשו על טהרת תרומה ועלה קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא יהיב למילתיה ואמר באיזו חולין הוא נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומשום דטהרתה טומאה היא אבל הקדש ולעולם שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש איכא מאי קא מותיב ליה ר"א שלישי שני למה הא אשמועינן רבי יהושע טעמיה. ועולא דאמר לעיל דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש נמי אית ליה שלישי סבר דהא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה הוא דיהיב למילתיה דבחולין דטהרת תרומה הוא דאמרינן נעשה גופו שני לקדש משום דטהרתה טומאה היא אבל הקדש אבל לא בחולין דטהרת הקדש ולעולם אשמועינן דיש שלישי דנעשין על טהרת תרומה וכ"ש בנעשין על טהרת הקדש והאי מהדרי ליה לא שמיע ליה דאיגו לא במשנה ולא בברייתא מה שהשיבו זה לזה אלא רבה בר בר חנה שמיע ליה מרביה [7] ס"ל לעולא דהאי אף אני לא אמרתי לא היו דבריה מעולם לדרבי יהושע בתרוייהו קאמר דנעשה גופו שני לקדש וטעמא משום דטהרת שניהם בין נעשין על טהרת תרומה ובין בנעשין על טהרת הקדש טומאה היא אבל הקדש והאי דקתני לעיל בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפילו בהני איכא שלישי:

על

בחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יהושע לא ס"ד דקתני בשר דאי בתרומה בשר מי איכא אלא מאי בקדשים היה בקדשים מי איכא בשר בבשר מיחלף בשר בפירי לא מיחלף אמר עולא חבריא אמרין בחולין שנעשו על טהרת הקדש ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא רבי יהושע היא ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא חולין שנעשו על טהרת קדש דחמירי דאית בהו שלישי אלא אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה נמי אית בהו שלישי מאן חבריא רבה בר בר חנה היא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי אמר לו ר"א לרבי יהושע מצינו אוכל חמור מן האוכל דאילו נבלת עוף טהור בחוץ לא מטמא ואילו אוכלה מטמא בגדים אבית הבליעה ואנו היאך לא נעשה אוכל [6] כמאכל ורבי יהושע מנבלת עוף טהור לא גמרינן דחידוש הוא אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכל דאילו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכיל כחצי פרס ואנו היאך נעשה אוכל כמאכל ור"א טומאה משיעורין לא גמרינן ועוד לדבריך שאתה אומר על ראשון שני יפה אתה אומר שני שני למה אמר לו [3] מצינו שהשני עושה שני ע"י משקין אמר לו והא משקין נמי תחלה הוו דתנן [2] אכל הפוסל בתרומה מטמא משקין להיות תחלה [3] חוץ מטבול יום ועוד שלישי שני למה אמר לו אף אני לא אמרתי אלא בתרומה [3] שטהרתה טומאה

מאן חבריא רבה בר בר חנה. לא ר"ל רבי אלעזר דלעיל דלא הוה קרי ליה חבריא דרבו הוה כדאמר בפ"ק דב"ק (דף יא:) ובים נוחלין (ב"ב דף קכח.) דאמר עולא אמר רבי אלעזר הלכה גודין מן העבדים אבל קשיא אמאי לא קאמר עולא רבותי אומריס ונראה דרבי אלעזר לא קאמר לעיל יותר אלא הכא בחולין שנעשו על טהרת קדש עסקינן והש"ס הוא דמסייע ולא כרבי יהושע:

ואוכל עד דאכיל חצי פרס. אע"ג דמפרש ר"ת דבי"ק דבר גזרו על אדם האוכל כביצה שיהא טמא מ"מ מייתי ראיה מפסול גוייה שהיא מתחלה בחצי פרס: **טומאה משיעורין לא גמרינן.** תימה הרי מצינו נבלת בהמה דמטמאה ואוכלה טהור אלמא מאכל חמור מן האוכל: **שני שני למה.** דאע"ג דאיכא למיגזר דבהדי דאכיל אוכלין טמאין שדי לפיו משקין (ב) דמעשר מ"מ אי לאו דאשכחן בעלמא שני דעביד שני ית לן למיגזר דלא להוו מילי דרבנן מוכח ואיטלולא: **מצינו שני עושה שני ע"י משקין.** ומ"ת ואמאי לא קאמר ע"י ספר דאמרינן בפ"ק דשבת (דף יד.) דהוי מי"ח דבר וידיים הבאות מחמת ספר נמי פוסלות תרומה כדאמר התם וי"ל דלא בעי לאתויי אלא ממאכל דעביד מאכל אחר שני דומיא דמאכל דעביד אדם שני ועוד דהא דספר עביד ידים שניות וגם פוסלות את התרומה לאו משום טומאה אלא משום חומרא:

משקין תחלה נמי הוו כדתנן וכו'. שכמוהו יעשה האדם ראשון דלמה יש לו להיות ראשון אלא לא לומר דהא דעביד שני הייו דווקא ע"י משקין שהן תחלה וע"ג מה שכתוב בספרים אמר ליה רבי יהושע שאני משקין דעלולים לקבל טומאה דמ"מ לא מיתן כלום: **אף אני לא אמרתי כו'.** י"מ כי מהכא דייק דחבריא סברי

פח א מיי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות הל' י ופ"י הל"ד והל"י ופ"ז הלכה ה:

פט ב מיי' שם פ"י הל"ג:

צ ג מיי' שם פי"ח הל"ב:

רבינו גרשום

הקדש בידים מסואבות: ולוקמה בחולין שנעשו על טהרת תרומה כו'. כלומר ולוקמה מתניתין דאין נאכלין בידים מסואבות בחולין שנעשו על טהרת תרומה ור' יהושע כלומר דהא מודי בחולין שנעשו על טהרת תרומה דאית בהו שלישי: לא סלקא דעתך דקתני בשר. כלומר השוחט בהמה חיה ועוף דהוא בשר: אין בשר בבשר מיחלף. כלומר אע"פ שאין חיה בקדשים גזרינן חיה אטו בהמה דאיתה בקדשים אבל בשר בפירי לא מיחלף ואי בתרומה היאך גזרינן בשר אטו פירי: מאן חבריא רבה בר בר חנה. כלומר דרבה בר בר חנה סבר לר' יהושע חולין שנעשו על טהרת הקדש דית בהו שלישי כדבעינן למימר בסוף ההלכה: א"ל ר' אליעזר לר' יהושע מצינו שהאוכל חמור מן (החולין) [האוכלין]. ואנו היאך לא נעשה אוכל כאוכלין כלומר ולמה אמרת האוכל אוכל ראשון דאינו אלא שני: מנבלת עוף טהור לא גמרינן. כלומר דחדוש הוא דאינו ממטא אלא אבית הבליעה: אלא מצינו שהאוכלין חמור מן האוכל דאילו אוכל בכביצה. כלומר דאילו אוכלין מטמאין בכביצה כו': אלא שני שני למה. כלומר לדבריך שאתה אומר שהאוכלין חמור מן האוכל לפיכך האוכל אוכל ראשון אינו אלא שני אלא האוכל אוכל שני למה הוא שני כמההו והא לדבריך אין חמור אוכל כאוכלין: א"ל מצינו שהשני עושה שני ע"י משקין. כלומר שאם נגעו משקין באוכלין שניים הרי הם כמההו: משקין נמי תחלה (הא) [הוו] דתנן כל הפוסל את התרומה כו' ואיזהו דבר הפוסל את התרומה זהו שני ועושין משקין תחלה: חוץ מטבול יום כלומר שטבול יום פוסל תרומה ואין עושין משקין תחלה: ועוד שלישי שני למה. כלומר לדבריך שאתה אומר שהאוכלין חמור מן

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

צא א מיי׳ פי״ח מהל׳ מאכלות אסורות הל״ב:
צב ב מיי׳ שם הל״ח:
צג ג מיי׳ שם הל״ב:
צד ד מיי׳ שם הל״ח:
ה [מיי׳ פט״ז מהלכות טומאת אוכלין הלכה ח ועכ״מ]:
ו מיי׳ פי״ח מהלכות מאכלות אסורות הלכה יח:

רבינו גרשום

האוכל אוכל שלישי למה גופו שני: נעשה גופו שני לקדש. כלומר ראינו יכול לאכול קודש: והא אף אני לא אמרתי אלא בתרומה כו׳. כלומר והא סבירא ליה לר׳ יוחנן דסבר ר׳ יהושע אף אני לא אמרתי אלא בתרומה ו) הא אף אני לא אמרתי אלא בתרומה וכו׳ ועכשיו הוא אומר חולין שנעשו על טהרת הקדש וקשיא דר׳ יוחנן [אדרבי יוחנן]: אמוראי נינהו ואליבא דר׳ יוחנן איכא דאמר אליבא דר׳ יוחנן אפי׳ אוכל שלישי שנעשו על טהרת הקדש נפסל גופו מלאכול בקדש. ואיכא דאמר לא אמר אלא בתרומה הואיל וטהרתה טומאה היא אצל הקדש כדבעינן למימר לקמן בשילהי דהילכתא: שני הוא דלא הוי אם שלישי הוי. כלומר אין שני לתרומה הא גופו חשיב שלישי ונפסל מלאכול בתרומה: הראשון שבחולין טמא וטמא. כלומר ואיזהו ראשון שנגע בשרץ השני פוסל ואינו ממטמא (קדש) [תרומה]: והשלישי נאכל בנזיד הדמע. כלומר נאכל עם דמע של תרומה ואינו חושש שרביעי בתרומה ליתא לדברי הכל ומאי קרי דמע תרומה שנדמע במאה חולין: (א״ל הנח לנזיד הדמע כו׳ כיון דמדמע אחד במאה) ואי אמרת נפסל גופו מלאכול תרומה ספינן ליה כו׳ כלומר כיון דאותו חולין שהוא שלישי נתערב בדמע של תרומה דמי כחולין שנעשו על טהרת תרומה ואי אמרת (הא אני) דהאוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן ליה כו׳ א״ל הנח לנזיד הדמע כו׳ כלומר כיון דתרומה נדמע באחד ומאה כי קא אכיל פרס מחולין דהן כארבעה ביצים לא אכיל כזית מתרומה דלא חשיב על הכל חולין שנעשו על טהרת תרומה:

ו) נראה לפ״ל וא״כ מסמע דכחולין שנעשו על טהרת הקודש אין נעשה גופו שני לקודש.

מסורת הש״ס

ו) טהרות פ״ב משנה ג, ג) [ל״ל בפ׳ בתרא דיומא פ״:], ג) [ע״ש בתוס׳ ד״ה דאיכא],

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה והשלישי וכו׳ ספינן להאי כהן ומרגיע:

שיטה מקובצת

א) מודי דאסור מדייקא דדייקינן מינה דאמר: ב) ושום ושמן דתרומה ולאוכלו ומדקא מני ביה שלישי שמעת מינה בחולין: ג) אבל נגע בשני קודם שעירב בו תרומה: ד) הלכך לא בעי למיכלינהו בטהרת: ה) וה״ל חולין שנעשו: ו) ריכול לערב בו תבלים של תרומה: ז) כדפי׳ הקונטרס בפי׳ קמא נמחקו מלות בפי׳ קמא: ח) אמרי׳ בפ׳ בתרא דיומא אל תטמאו בהם: ט) דמהתם לא ילפי׳ שיהא אסור לפסול גופו שהרי אפי׳ כהנים: י) חסיד שבכהונה היה והיתה מטפחתו: יא) וקדש לחודיה דלאו על טהרת חטאת: יב) דבפ׳ אלו עוברים משמע דבסתמא איכא כזית בכדי אכילת פרס:

טומאה היא אצל הקדש אמר רבי זירא א״ר אסי א״ר יוחנן א״ר ינאי האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש נעשה גופו שני לקדש איתיביה רבי זירא לרבי אסי שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין [א]על טהרת הקדש לא אמר ליה לא מיבעיא קאמר והא אף אני לא אמרתי אלא בתרומה קאמר אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן אמר עולא [ב]האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה נפסל גופו מלאכול בתרומה מאי קמ״ל תנינא שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה שני הוא דלא הוי א״ל שלישי הוי אי מההיא הוה אמינא לא שני הוי ולא שלישי הוי ואיידי דאמר שני בקדש אמר נמי אין שני בתרומה קמ״ל איתיביה רב המנונא לעולא [ג]הראשון שבחולין טמא וממטא והשני פוסל ואינו ממטא [ד]והשלישי נאכל בנזיד הדמע ואי אמרת [ה]נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה אמר ליה [ו]הנח לנזיד הדמע דליכא

על טהרת הקדש נא. כלומר לית בהו שלישי: **נא מיבעיא קאמר.** כלומר אפילו בהני מיכא שלישי: **והא אף אני לא אמרתי קאמר.** ורבה בר בר חנה אמרה להך אהדרתה דר״ל ורבי יהושע משמיה דרבי יוחנן וקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן: **אמוראי נינהו.** רבה בר בר חנה ור׳ אסי דלית ליה לר׳ אסי האי אף אני לא אמרתי אלא בתרוייהו אית ליה לרבי יהושע דנעשה גופו שני לקדש: **בחולין שנעשו על כו׳.** כדפרישית דבשלישי של חולין אלו קאמר הא שלישי לתרומה הוי וכיון דשלישי הוא פסול מיקרי ונהי דמלי למינגע בתרומה מיכל מיהא לא מצי מיכל: **נא שני הוי ונא שלישי הוי.** שאין שלישי עושה שלישי דהא קאמר רבי יהושע המאכל חמור מן האוכל חוץ מן השני אי שלישי ולענין קדש: **קמ״ל.** דשלישי מיהא הוי וכי א״ר יהושע שאין נעשה אוכל כמאכל לנגיעה הוא דקאמר כגון האוכל אוכל לאשון דאי דומיא משוים ליה לראשון הוי מגעו שני אבל האוכל אוכל שלישי דכי עבדת ליה שלישי שני בנגיעה לענין אכילה מודי לאסור [ג]ומדיוקא דייקינן מילתיה דאמר אין שני לתרומה אבל שלישי הוי: **הראשון שבחולין טמא וממטא.** תרומה דעביד ליה שני לפסול את השלישי: **והשני.** שבחולין: **פוסל.** את התרומה: **ואינו ממטא.** דשלישי דתרומה לא עביד רביעי הלכך שלישי דתרומה לא מיקרי טמא אלא פסול:

והשלישי. של חולין: **נאכל בנזיד הדמע.** בתבשיל שתרומה מעורבת בו כגון שלישי זה אם מקפה של חולין הוא מותר לתת לתוכו תבלין של תרומה ושום ושמן דתרומה [ד]לאוכלו ומדקתני בהו שלישי ש״מ בחולין שנעשין על טהרת תרומה קאמר ותקתי נאכל בנזיד הדמע: **ואי אמרת נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן.** להאי כהן מידי דפסיל לגופו והדר אכיל בהדיה תרומה כגון הך תבלין: **הנח לנזיד הדמע.** דלא איכפת לן אי אכיל תבלי תרומה בפסול הגוף:

דליכא

ר״ת דבחולין גרידי איירי כדפירש בקונטרס ומטמא דקאמר היינו פוסל ומיגו מטמא כלומר ומיגו פוסל דאינו עושה שלישי והשלישי נאכל בנזיד הדמע דכיון דהיה דעתו לערב בו תרומה צריך לשומרו על טהרת תרומה והוו [ה] חולין שנעשו על טהרת תרומה ולכך אית בהו שלישי ואותו שלישי יכול לערב בו נזיד הדמע ולאוכלו והשתא פריך דהיכי ספינא ליה מידי דפסיל ליה לגופיה ואסור לטמא גופו כדפי׳ בקונטרס ומשני דלית בהו כזית כו׳ ואין צריך לשומרו על טהרת תרומה כיון דאין דעתו לערב אלא מעט שלא יהא כזית בכדי אכילת פרס ואוזלין גרידי גינהו ואין בהן שלישי ולא קרי ליה שלישי אלא משום דהוי מגע שני או משום שאם היה דעתו לתת בהן תבלין של תרומה הרבה עד שיהא כזית בכדי אכילת פרס יצטרך לשומרו על טהרת תרומה ונראה דוחק ונראה לפרש כפירוש קמא דאיירי בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומטמא ופוסל את החולין שנעשו על טהרת תרומה דאיירי בהו דיש בהו שלישי ושלישי שבהן פסול ונאכל בנזיד הדמע ויכול לערב [ו] תבלין של תרומה ופריך היכי ספינן ליה מידי דמפסיל ליה לגופיה והדר אכיל תרומה כדפירש הקונטרס [ז] בפירוש קמא ומשני דלית ביה כזית כו׳ ולא חיישינן לי אכיל ליה בפסול הגוף אע״ג דאלי שיעור אסור מן התורה הכא דפסול הגוף דרבנן לא החמירו ומה שהקשה דמ״מ היכי שרי לפסול גופו הא [ח] אמר [ט]בפ״ק דיומא (דף טז) לא תטמאו בהם ונטמתם בם מכאן לטומאת הגויה מן התורה נראה דמהתם לא ילפינן [י] גופו שהרי אפילו כהניס אמרינן בפ״ק דר״ה (דף טז:) דמותרים ליגע בשרץ ונבלה ולא דרשינן מההוא קרא אלא דאם אכל אוכלין טמאין מפני הסכנה דמשמע דוקא פחות מכשיעור מפני הסכנה דוקא היינו נמי כשבאה לאכול בתר הכי תרומה וטהרות ובפרק ג׳ דטהרות בתר ההיא דהכא קתני הראשון והשני שבתרומה טמאים וממטמאין שלישי בתרומה פוסל ולא מטמא הרביעי ונאכל בנזיד הקדש ההיא נבא אייירי בתרומה שנעשו על טהרת קדש והפסול וטומאה דקתני הוו בתרומה עצמה והרביעי אלה יכול לערב בתבשיל של קדש גמור והדר קתני הראשון והשני ושלישי שבקדש טמאין וממטמאין רביעי פוסל ולא מטמא חמישי נאכל בנזיד הקדש אלא בנא אייירי בקדש גמור שנעשה על טהרת חטאת ועל טהרת פרה אדומה כדאמר בגדי אוכלי קדש מדרש לחטאת ואמר נמי במסכת מגיגה (דף יח:) יוסף חסיד שבכהונה [י] היתה מטפחתו מדרש לחטאת לכך קאמר דאף הרביעי פוסל ובחמישי עצמו יכול לערב בו מאכל קדש שהוא קדש גמור אבל תרומה לאוהב דלאו על טהרת קדש אין בה רביעי וקדש לאוהב דלאו [יא] לטהרת חטאת אין בו חמישי כדאמר בסוף פרק קמא דפסחים (דף יט.) דלא ליתמיט תנא וליתני רביעי בתרומה וחמישי בקדש ואין לתמוה על התרומה ועל הקדש איך נאכלין כיון דטמאין הם דמאחר דבתרומה עצמה אין בה רביעי ולא בקדש חמישי ליכא איסורא ולפירוש רביעו תם איירי בנא בתרומה בתרומה גרידא וקורא לה רביעי לפי שרואה לערב נזיד הקדש ושומרה מהיות רביעי ובנא דקדש איירי בקדש גרידא וחמישי נאכל בנזיד הקדש לפי שרואה לאכול עמו קדש הנשמר בטהרת חטאת ומטמא היינו פוסל כדפירש בנבא דרישא: **הנח לנזיד הדמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס.** לא בשביל שיהא סתם נזיד כן דבפרק אלו עוברין (פסחים דף מד.ג) [יב] משמע דאיכא בסתמא כזית בכדי אכילת פרס גבי מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה דקאמר התם ובפרק שלשה מינין (מזיר דף לו.) הוא וזר לוקה עליו בכזית בכדי אכילת פרס אלא דבעי למימר דהכא איירי בכה״ג דליכא כזית בכדי אכילת פרס:

אבל

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דליכא כזית בכדי אכילת פרס. דמיון לוכל תרומה בטומאת הגוף לא הוי אלא בכזית ואין שום אכילה כשיעור מצטרפת בין כזית לכל איסורין ובין ככותבת ליה"כ אם שהה מתחלת אכילת השיעור ועד סופה יותר מכדי אכילת פרס שכך נתנה תורה שיעור לשהיית אכילה בזית המונוגע שהקפידה תורה בשהה בו שיעור אכילה לטומאת בגדים ואותה אכילה נשתערה בתחי ככר של עירוב והיא ד' בילים ובגיד הדמע תבלי תרומה מועטין וכי אכיל מן המקפה סופה לא אכל מן התבלין כזית עד פרס לא אכל מן המקפה טפי מאכילת פרס ובטפי לא מצטרף כזית ואין כאן אכילת תרומה בטומאה אבל ראשון ושני אין נאכל בגיד הדמע דאפילו בחולין מהני שני (ח) ועוד דשני פסיל ליה לתרומה דפתיכא ביה כך שמעתי. וקשיא לי מ"מ היכי ספינן ליה מידי דפסיל לגופיה לתרומה והא מוהר הוא מלפסול את גופו דאמרינן ט)בפ"ק דיומא (דף פ:) אל תטמאו בהם וטמתם בם ג) מכאן לטומאת גויה דאוריתא ואפילו למ"ד דרבנן איסורא מיהא ועוד ליגעא דהם"ם דפריך [לד:] ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה משמע דלאו מתבלי תרומה פריך אלא מדספינן ליה שלישי של חולין. וו"ל דבחולין גרידא קאי ריש"א דמתניתין הראשון שבחולין כו' והשלישי נאכל אפילו הוא גיד הדמע וגבע בשני לטומאה וה"ל שלישי מותר לאוכלו והא הכא כיון דגיד הדמע הוא ד) על כרחין שנעשה על טהרת תרומה בעי למיכליה וה"ל חולין שנעשין על טהרת תרומה ואי אמרת שלישי דידהו פסיל גופא לתרומה ספינן ליה להאי כהן מידי דפסיל לגופיה ואמי למיכל תרומה אבתריה. הגה לגיד הדמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס הלכך לאו חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא דאמאי קיים ליה בטהרת תרומה משום תבלין דפתיכי ביה הנהו לית בהו כזית תרומה בכדי אכילת פרס דמקפה הלכך לא בעי למיכליהו בטהרת תרומה והוו להו חולין גרידי: **אסור לאכול.** בתרומה: **ומותר ליגע.** והיינו נמי כדעולא [לד.] אלא דעולא אייתי בשלישי דחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יוחנן ה) אייתי בשלישי דתרומה עצמה: **ה"מ.** דאמרינן נפסל מלאכול דמשמע לאכל מותר ליגע היכא דשלישי שאכל הוה חולין אבל תרומה לא ואי מדרבי ז) כו': **אלא קדש מקודש.** אע"כ היה שלישי של קדש מקודש דהאי שלישי (ט) עדיף רביעי בקדש מעלה היא דרבנן דהא גבי מעלות דמותר בקדש קתני להו (חגיגה דף כ:) בה' מעלות אחרונות דאמרינן התם (שם כא:) לית להו דרבא דטומאה מדאוריתא וכי תקינו רבנן בשלישי דקדש מקודש הוא דתקון. ואע"ג דמייתינן לה בק"ו ממחוסר כיפורים לאו ק"ו דאוריתא הוא דהא משלישי דתרומה הוא דמייתינן ג) והיא גופה לאו כתיבא בהדיא ואסמכתא בעלמא הוא תדע דהא גבי מעלות תנייה וק"ו דכוותיה אמרינן במסכת סוטה בפרק כשם (דף כט:) דאמרינן ק"ו מאוכל הבא מחמת טבול יום דעדיף רביעי בקדש והוא גופיה לאו מכתב כתיב ולא בק"ו אתי: **קדש מקודש.** קדש גמור שקדש גופו כגון בשר קרבן ואלות התודה שנשחט הזבח עליהם ומנחות שקדשו בכלי אבל שלישי של קדש המקודש בקדושת פה לא והכי מפרש בברייתא דמסכת טהרות בפ"ק [ה"ד] וכיון דלא עדיף רביעי לא פסיל לגברא וקס"ד דזרוק"ש חולין שנעשו על טהרת תרומה: **והא לאו קדש מקודש הוא.** וקפסיל ליה לגברא ואפילו שני נמי עדיף ליה: **טומאה היא אלא הקדש.** ושלישי דידיה מספקינן ליה בשני לגבי קדש ומש"ה פסיל לגברא: **מדרס לפרושין.** הרי הן אלא פרושין כמדרס הזב דטומאת אדם והני נמי מטמו להו מדרבנן: **פרושין.** אוכלי חולין בטהרה: שמא

אבל תרומה בנגיעה נמי אסור. אע"ג דאין עושה רביעי ה"א דאסור ליגע דגזרינן אלא יבא לאכול: **האוכל שלישי** של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש. כמו שאינו עושה רביעי והא דנקט אוכל ולא נקט מגע שאינו עושה רביעי אם נגע בקדש רבותא נקט א) דהאוכל חמור ממגע דהא אוכל את שלישי הוי שני לקדש וא"ת לענין מאי הוי שלישי כיון דאוכלו הוי טהור אפילו לאכול בקדש וגם אם נגע בקדש אינו עושה רביעי ונראה דנ"מ לכי הא [דתנן] (תמיד) בפרק קמא דטהרות הסרך מטמא אלא ופוסל אחד בקדש באיזה קדש אמרו בקדש מקודש כמו חלות תודה ורקיקי נזיר שנשחט עליהן הזבח והמנחות שקדשו בכלי אבל חלות תודה ורקיקי נזיר שלא נשחט עליהם הזבח ומנחות שלא קדשו בכלי אינן לא בקדש ולא כחולין אלא הרי הן כתרומה והסרך מטמא בהן שנים ופוסל אחד ושמתא לענין זה יש בהן שלישי דשוב אין שוחטין עליהם הזבח ואין מקדשין המנחות בכלי דמו לא חזו לקדושת הגוף וא"ת רבי יצחק כמאן לא כר"א ולא כרבי יהושע דלרבה בר בר חנה לרבי יהושע אין בהן שלישי כלל ולעולא הא דקאמר רבי יהושע שלישי שני לקדש ב)היינו אף לחולין שנעשו על טהרת הקדש אי כר"א הא אמר שלישי שלישי וו"ל דקסבר רבי יצחק דר"א ורבי יהושע לא איירו אלא בשלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה שטהרתה טומאה היא אצל אכל הקדש ג) אוכלין שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש טהור לאכול בקדש וא"ת תקשה מתניתין דטהרות לרבי יצחק דקתני שלישי שבתרומה פוסל ופירשתי לעיל דאיירי בנעשה על טהרת הקדש וו"ל דמסקינן תנאי היא:

אין לך דבר כו' **אלא** קדש מקודש בלבד. מה שפירש בקונטרס דרביעי בקדש מעלה דרבנן היא מדקתני לה בה' מעלות אחרונות בחומר בקדש דאמר התם דלית להו דרבא דטומאה דאוריתא אין נראה דהא חזיב נמי בה' מעלות אחרונות כלי מצטרף מה שבמזבח לקדש ולירוף הוי דאוריתא לרבי (ד) יוחנן דספ"ק דפסחים (דף יט.) ואפילו רבי חייא בר אבא דפליג עליה התם ואמר לירוף דרבנן הוא הא מיהו מוקי לה כר"ע ור"ע ס"ל שלישי בחולין דאוריתא וא"כ רביעי בקדש נמי דאוריתא דקאי כאן והכשר אשר יגע בכל טומא לא יאכל ו) והא דקאי לרביעי בקדש בפרק ז) כל שעה (דף כד.) מעלה בעלמא לאו משום דהוי מדרבנן דהא הביא כפרתו אוכל בקדשים קאי ליה נמי התם ח) מעלה אע"ג דהוי דאוריתא כדדרשינן בהערל (יבמות עד:) וקאמר נמי התם דוהכשר לרבות עליה ולבונה הוי מעלה ולקמן (דף לו.) מוכיח מיניה דחיבת הקדש דמכשרת דאוריתא והא דאמר בפ' ח) (כל הפסולים) (זבחים דף לד) גבי והכשר לרבות עליה ולבונה לפסולא בעלמא לאו פסולא בעלמא דרבנן אלא לימר דלאו למלקות דלא יאכל מרבה ליה אלא ליפסל מהקרבה קאמר דמקבל טומאה ולעולם פסולה דאוריתא והא דאמר בפרק חומר בקדש (חגיגה דף כא:) הה' מחרוגות לית להו דרבא דטומאה דאוריתא ר"מ ל"ג דאוריתא ואפילו גרסינן דאוריתא ה"פ דכה"ג בחולין ליכא דרבא דטומאה דאוריתא דרחוק הוא מטומאה ומה שמדקדק בקונטר' בפסחים דלא משכח רביעי בקדש למ"ד טומאת משקה לטומא אחרים לאו דאוריתא ואין אוכל מטמא אוכל דהיאך יכול לבא לידי רביעי שרץ כלי וכלי אוכל ואוכל משקה הרי אין כאן אלא שלשה ואין זה קושיא דמשכחת ליה שפיר ע"י עליס ולבונה ואע"ג דר"ל מיבעי ליה לקמן אי מהני חיבת הקדש למימי ביה ראשון ושני ההוא אמורא דאמר בפסחים דאין אוכל מטמא אוכל סבר דמונין בו ראשון ושני ור"ל סבר דאוכל מטמא אוכלי: **בחולין** שנעשו על טהרת תרומה ואמאי הא לאו קדש מקודש הוא. נ"ל דהאי מקשה סבר דטעמא ט) הוא דהאוכל שלישי שני הוי משום דכיון דלא נזהר לשומרו מליטמא וליגע בשני איכא לספוקי נמי דלמא נגע בראשון וסבר כעולא דנעשו על טהרת הקדש נמי שלישי שני מהאי טעמא ולית ליה דטהרתה של תרומה טומאה היא אצל קדש אלא שמירת תרומה חשיבא לשמירה אצל קדש ורבי יצחק משני דוקא בשלישי הנעשה על טהרת תרומה הוי אוכלו שני דטהרתה טומאה היא אצל הקדש אבל שלישי הנעשה על טהרת הקדש הוי אוכלו טהור לאכול בקדש כמו שאינו עושה רביעי ולדידיה תרומה טהורה נמי מטמאה דממאי דשלישי שני אין להוכיח לפי סברת המקשה ומייתי מבגדי אוכלי תרומה מדרס לאוכלי קדש ואין נראה לו לחלק בין מדרסות לפירי ורבא משני דיש לחלק ולא חיישינן בפירי שמא נגע במדרס נ"ל: שמא

ח) [זבחים לט:] [ושם איתא יוחנן], ב) חגיגה יח: [נדה לב:], ג) [ויקרא יא], ד) ע"ז על טהרת תרומה כל"ל, ה) בפ"ק: יוחנן, ו) מאי לאו דנגע בו. רש"ל, ז) ל"ל חומר בקודש, ח) ל"ל בפ' על שעה דף לה., ט) [ל"ל בית שמאי דף מו:], י) [וע"ע תוס' פסחים יט. ד"ה אלמא ותוס' חגיגה כג: ד"ה הא ותוס' מנחות כא. ד"ה ילפו ותוס' זבחים לד. ד"ה ואפילו],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ליכא כזית וכו' ולפני' בחולין מהני שני. נ"ב קי' כשנעשו על טהרת תרומה: (ב) ד"ה אלא וכו' דעביד: (ג) תוס' ד"ה האוכל וכו' אבל אוכל שלישי: (ד) ד"ה אין לך וכו' לר' חנן דפפ"ק דפסחים ואפי' רבי מאיר בר אלא אמר ר' יוחנן דפליג:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תד"ה האוכל וכו'. דהאוכל חמור ממגע דהא. נ"ב עיין מהרש"א מהדורא בתרא שכתוב הלמת ולא כתתו מהר"מ שם: ב) בא"ד היינו אף לחולין שנעשו על טהרת הקדש. נ"ב עיין מהרש"א מהדורא בתרא והוא שם אלא במקומו:

מוסף רש"י

האוכל שלישי של תרומה עצמה. וכ"ש שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה, אסור לאכול ומותר ליגע. בתרומה, לחיו נעשה גופו אלא שלישי כמו המאכל שאכל ואסור לאכול תרומה אבל מותר ליגע (זבחים צט:). מדרס. אב הטומאה לטמא אדם וכלים כמדרס הזב שמטמא אדם וכלים כדכתיב (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו, לפרושין. לאוכלי חוליהן בטהרה (חגיגה יח:) כלומר כשם שמדרס מטמא אדם וכגדיהם כך בגדי עם הארץ מדרס לפרושים (נדה לג:). לאוכלי תרומה. בהנים, וכל אלו מעלות מדברי סופרים שאמרו שאין שמירת טהרתן של אלו חשובה שמירה אצל אלו, ומתוך שהן אלו אצל אלו כאלו לא שמרוה, נזרו בהן בנגדיהן שמא יטבה בהן בשאתו נדה והרי הן מדרס הנדה (חגיגה שם).

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פי"ח מהל' שאר אבות הטומאה הלכה יא:

צו ב מיי' שם הל"י:

צז ג מיי' שם פי"ג הל"ח ופ"י מהלכות מטמאי משכב ומושב הלכה ח:

צח ד מיי' פי"ג מהל' שאר אבות הטומאה הלכה ח:

צט ה מיי' שם ופי"ב שם הלכה ד:

שיטה מקובצת

ח) דאמרינן בפ' בתרא דיומא אל תטמאו בהם: ט) ואי מדר' יוחנן וכו': ג) הוא דמייתינן לה והיא גופה: ד) וקס"ד דכ"ש חולין: ה) והא דאמרי' בפ' ב"ש גבי והבשר לרבות: ו) נ"ל דהאי מקשה סבר דטעמא דהאוכל שלישי הוי שני משום דכיון:

רבינו גרשום

אסור לאכול ומותר ליגע. כלומר אסור לאכול תרומה ומותר ליגע: אלא קודש מקודש בלבד. כלומר אם אכל שלישי של קדש ממש: מדרס לפרושים. כלומר טמאים לחכמים כבבדים שהן מושב הזב:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות